

УДК 351.862.4

О. В. УСТИМЕНКО,
кандидат наук з державного управління,
старший науковий співробітник,
доцент кафедри глобалістики, європейської інтеграції
та управління національною безпекою,
Національна академія державного управління
при Президентові України

РОЗРОБКА МОДЕЛІ СИСТЕМИ ПРИВЕДЕННЯ У ВИЩІ СТУПЕНІ БОЙОВОЇ ГОТОВНОСТІ ПІДРОЗДІЛІВ І ЧАСТИН СИЛ ОБОРОНИ НА БАЗІ СИТУАЦІЙНИХ ЦЕНТРІВ ДЕРЖАВНИХ ОРГАНІВ

У статті обґрунтовано доцільність удосконалення системи приведення у вищі ступені бойової готовності підрозділів і частин сил оборони, побудувавши додатковий, резервний, контур управління на базі системи ситуаційних центрів державних органів, що входять до сектору безпеки і оборони.

Запропоновано модель резервної системи приведення у вищі ступені бойової готовності підрозділів і частин сил оборони. У разі порушення штатної системи приведення у вищі ступені бойової готовності підрозділів і частин сил оборони буде задіяно резервний контур управління. У разі критичного рівня національної безпеки України, про що свідчить числове значення відповідного індикатора, сигнал із ситуаційного центру буде надходити до частин і підрозділів сил оборони, активізуючи механізми приведення у вищі ступені бойової готовності.

Ключові слова: ситуаційний центр, ступінь бойової готовності, сили оборони, аналіз, прийняття рішень у сфері національної безпеки і оборони, сектор безпеки і оборони.

O. V. USTYMENKO,

Ph.D in Public Administration, associate professor of the Faculty for Globalistics, Eurointegration and National Security Management, National Academy for Public Administration under the President of Ukraine, Senior Researcher

MODEL OF THE SYSTEM OF BRINGING HIGHER UNITS OF COMBAT READINESS TO UNITS AND PARTS OF DEFENSE, BASED ON SITUATIONAL CENTERS OF STATE EXECUTIVE BODIES

The article expediency of improving the system of bringing the units and parts of the forces of defense into higher levels of combat readiness is substantiated. For this purpose, it is proposed to build an additional, backup, control loop based on the system of situational centers of state bodies that are part of the security and defence sector. The model of the reserve system of bringing the units and parts of the forces of defense into higher levels of combat readiness is substantiated. In the event of a violation of the regular system of bringing higher military units and parts of defence forces to the higher degree of combat readiness, a reserve control circuit will be used.

In the case of a critical level of national security of Ukraine, as evidenced by the numerical value of the relevant indicator, the signal from the situational center will come to military units and units of the defence forces. In this case, the mechanism of bringing military units and units of the defence forces in higher levels of combat readiness will be activated.

Key words: situational center, degree of combat readiness, defence forces, analysis, decision-making in the sphere national security and defence, security and defence sector.

A. B. УСТИМЕНКО,

кандидат наук государственного управления, старший научный сотрудник, доцент кафедры глобалистики, европейской интеграции и управления национальной безопасностью, Национальная академия государственного управления при Президенте Украины

РАЗРАБОТКА МОДЕЛИ СИСТЕМЫ ПРИВЕДЕНИЯ В ВЫСШИЕ СТЕПЕНИ БОЕВОЙ ГОТОВНОСТИ ПОДРАЗДЕЛЕНИЙ И ЧАСТЕЙ СИЛ ОБОРОНЫ НА БАЗЕ СИТУАЦИОННОГО ЦЕНТРА ГОСУДАРСТВЕННЫХ ОРГАНОВ

В статье обосновано целесообразность совершенствования системы приведения в высшие степени боевой готовности подразделений и частей сил обороны, построив дополнительный, резервный, контур управле-

© Устименко О. В., 2018

ния на базе системы ситуационных центров государственных органов, входящих в сектор безопасности и обороны.

Предложена модель резервной системы приведения в высшие степени боевой готовности подразделений и частей сил обороны. В случае нарушения штатной системы приведения в высшие степени боевой готовности подразделений и частей сил обороны будет задействовано резервный контур управления. В случае критического уровня национальной безопасности Украины, о чем будет свидетельствовать численное значение соответствующего индикатора, сигнал с ситуационного центра будет поступать в части и подразделения сил обороны, активизируя механизмы приведения в высшие степени боевой готовности.

Ключевые слова: ситуационный центр, степень боевой готовности, силы обороны, анализ, принятие решений в сфере национальной безопасности и обороны, сектор безопасности и обороны.

Постановка проблеми. Під час захоплення Російською Федерацією Криму та м. Севастополь у 2014 р. механізми приведення у вищі ступені бойової готовності частин і підрозділів ЗС України виявилися недієздатними, оскільки система стратегічного керівництва обороною перебувала в колапсі. У Стратегії національної безпеки України зазначається, що необхідно забезпечити “удосконалення державної системи стратегічного планування, створення єдиної системи моніторингу, аналізу, прогнозування та прийняття рішень у сфері національної безпеки і оборони, забезпечення ефективної координації та функціонування єдиної системи ситуаційних центрів профільних органів державної влади сектору безпеки і оборони” [1].

Виникає запитання: чи можливо інтегрувати ситуаційні центри профільних органів державної влади сектору безпеки і оборони як резервний контур управління в систему стратегічного керівництва обороною, а саме в систему приведення у вищі ступені бойової готовності підрозділів і частин сил оборони?

Це доцільно зробити з метою підвищення її спроможностей реагувати на виклики й загрози національній безпеці України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Шляхи вирішення окремих проблемних питань щодо вдосконалення механізмів приведення у вищі ступені бойової готовності підрозділів і частин складових сил оборони автором висвітлено на міжнародній науково-практичній конференції “Стан та перспективи реформування сектору безпеки і оборони України” [2], а мережу ситуаційних центрів сектору безпеки і оборони як єдиного організаційно-технічного комплексу в умовах кризового реагування у сфері оборони розглянуто на IX Всеукраїнській науково-практичній конференції “Актуальні проблеми управління інформаційною безпекою держави” [3].

У своїх наукових напрацюваннях автором обґрунтовано доцільність удосконалення системи приведення у вищі ступені бойової готовності підрозділів і частин сил оборони, побудовавши додатковий, резервний, контур управління на базі системи ситуаційних центрів державних органів, що входять до сектору безпеки і оборони. У разі критичного рівня національної безпеки України, про що свідчитиме чисельне значення відповідного індикатора, сигнал із ситуационного центру буде надходити до частин і підрозділів сил оборони, активізуючи механізми приведення у вищі ступені бойової готовності [4].

Зазначається, що вже в процесі створення системи ситуаційних центрів складових сектору безпеки і оборони доцільно передбачити можливість їх використання як резервної системи приведення у вищі ступені бойової готовності частин і підрозділів сил оборони [5].

Метою цієї статті є розробка моделі резервної системи приведення у вищі ступені бойової готовності підрозділів і частин сил оборони. Зазначену систему пропонується створити на базі ситуаційних центрів державних органів, що входять до сектору безпеки і оборони.

Виклад основного матеріалу дослідження. Ефективне управління у сфері оборони повинно передбачати відповідні механізми приведення у вищі ступені бойової готовності підрозділів і частин складових сил оборони.

Ступінь бойової готовності – це встановлений відповідними документами стан підрозділів і частин, з якого вони можуть підготуватися до виконання бойового завдання в необхідний термін. Ступені бойової готовності встановлюються з метою безперервної підтримки, а

за необхідності підвищення бойової готовності підрозділів і частин – шляхом послідовного переведу їх з одного ступеня бойової готовності в більш високу або навпаки [4].

За досвідом ЗС СРСР, частини і підрозділи ЗС України (сил оборони) приводяться у вищі ступені бойової готовності бойовими розпорядженнями, які закладені у відповідних пакетах. Сигнали на їх розпечатування доводяться з пунктів управління ГШ ЗС України.

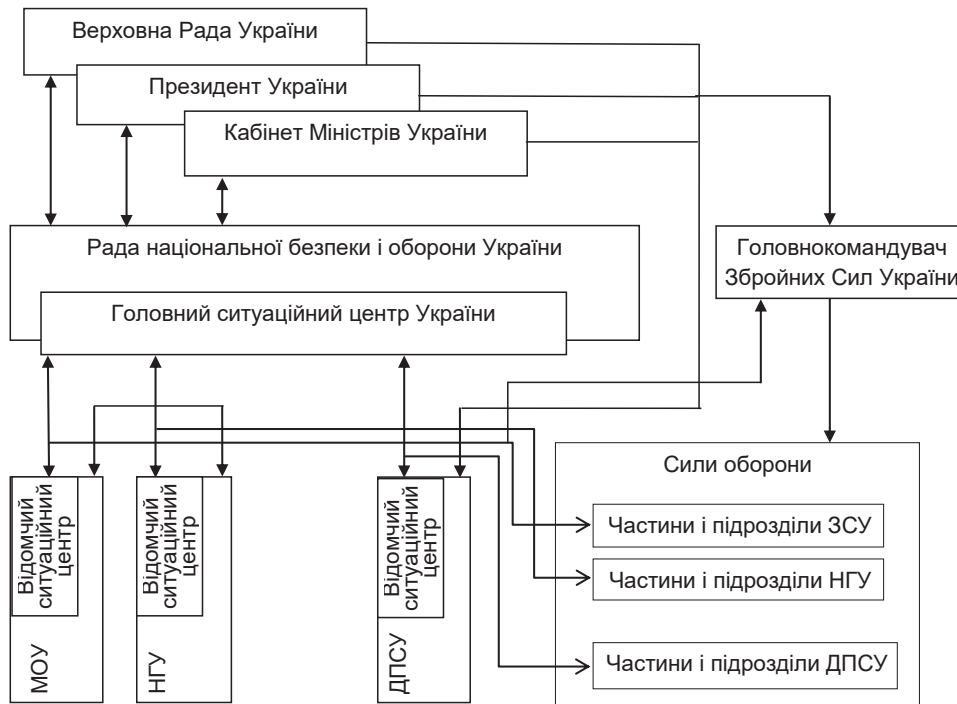
Утім, як свідчить досвід, під час захоплення Російською Федерацією Криму та м. Севастополь у 2014 р. система стратегічного керівництва обороною перебувала в колапсі, а механізми приведення у вищі ступені бойової готовності частин і підрозділів ЗС України виявилися недієздатними. Слід наголосити, що коли розпочалося блокування російськими військовими без розпізнавальних знаків (“зеленими чоловічками”) українських військових частин на півострові, кораблів на базах, відбувалося захоплення Сімферопольського аеропорту, об’єктів критичної інфраструктури тощо в частини і підрозділи сил оборони адекватні ситуації вказівки і розпорядження, сигнали на приведення у вищі ступені бойової готовності не надходили. Отже, механізми приведення у вищі ступені бойової готовності частин і підрозділів складових сил оборони необхідно вдосконалювати. При цьому потрібно врахувати можливість: деструктивного впливу на систему військового управління, що може призвести до порушень роботи штатної системи приведення у вищі ступені бойової готовності частин і підрозділів сил оборони; політичної кризи, що може спричинити колапс системи державного управління в цілому [5].

Політична криза – спочатку відставка Кабінету Міністрів України 29 січня 2014 р., потім втеча Президента України, гаранта державного суверенітету, територіальної цілісності України, Верховного Головнокомандувача ЗС України – призвела до порушення системи державного управління, її складової – системи стратегічного керівництва обороною, у тому числі й механізмів функціонування штатної системи приведення у вищі ступені бойової готовності частин і підрозділів сил оборони.

У Воєнній доктрині України зазначається, що “матеріально-технічну базу системи управління сектором безпеки і оборони України становитимуть Головний ситуаційний центр України, мережа відомчих ситуаційних центрів, ресурси Антитерористичного центру при Службі безпеки України, Головного центру управління службою Державної прикордонної служби України, аналогічних підрозділів інших складових сектору безпеки і оборони, які будуть реформовані з метою досягнення більш високого рівня взаємодії (п. 35). Передбачається розширення можливостей Головного ситуаційного центру України для забезпечення координації і контролю діяльності органів виконавчої влади, правоохоронних органів та військових формувань у сфері національної безпеки і оборони у мирний час, в особливий період, в умовах воєнного, надзвичайного стану і при виникненні кризових ситуацій, що загрожують національній безпеці України” (п. 39) [6].

Ситуаційний центр – це організаційно-технічна система, яка забезпечує збирання, накопичення, обробку й аналіз інформації (моніторинг), необхідної для прогнозування, планування та прийняття рішень у сфері національної безпеки і оборони [7]. Передбачається, що органи державної влади будуть подавати результати моніторингу до Апарату Ради національної безпеки і оборони України через Головний ситуаційний центр України щоквартально. У разі необхідності, на вимогу Секретаря Ради національної безпеки і оборони України, окремі органи державної влади результати моніторингу надаватимуть частіше. Водночас у разі виявлення під час моніторингу раптових змін індикаторів, які свідчать про різке погіршення стану національної безпеки України, орган державної влади зобов’язаний невідкладно надати результати моніторингу до Апарату Ради національної безпеки і оборони України [8].

На нашу думку, доцільно передбачити можливість, щоб у разі низького (критичного) рівня національної безпеки України відповідні сигнали із ситуаційних центрів надходили не тільки до Головного ситуаційного центру України, а звідти через Апарат РНБО до керівництва держави, а й до частин і підрозділів сил оборони, активізуючи механізми приведення у вищі ступені бойової готовності. Модель зазначеної системи приведення у вищі ступені бойової готовності підрозділів і частин сил оборони зображена на рисунку.

МОУ – Міністерство оборони України;
 НГУ – Національна гвардія України;
 ДПСУ – Державна прикордонна служба України

Модель резервної системи приведення у вищі ступені бойової готовності підрозділів і частин сил оборони

Якщо за результатами моніторингу в ситуаційному центрі Міністерства оборони України буде визначено, що чисельне значення відповідного індикатора свідчить про досягнення критичного рівня національної безпеки України, то відповідні сигнали із ситуаційних центрів будуть оперативно надходити не лише до Апарату Ради національної безпеки і оборони України та керівництва держави, а й до частин і підрозділів сил оборони, активізуючи механізми приведення у вищі ступені бойової готовності.

Понизити ступінь бойової готовності частин і підрозділів сил оборони, у разі активізації резервної системи приведення у вищі ступені бойової готовності, матиме змогу Головнокомандувач ЗС України за розпорядженням Президента України – Верховного Головнокомандувача ЗС України.

Проблемою є те, що ситуаційні центри нині є лише аналітичними структурами. Необхідно внести зміни в чинне законодавство, щоб ситуаційні центри набули спроможностей органів військового управління у разі виникнення кризових ситуацій, що загрожують національній безпеці України.

Висновок і перспективи подальших досліджень. Порушення механізмів функціонування штатної системи приведення у вищі ступені бойової готовності підрозділів і частин сил оборони можливе за різних причин, серед яких: політична криза, що може призвести до колапсу системи державного управління; деструктивний вплив на систему військового керівництва силами оборони; знищення елементів систем зв'язку, що унеможливить її функціонування, тощо. За такої ситуації, у разі коли ситуаційним центром профільних органів державної влади сектору безпеки і оборони буде завчасно зафіксовано визначене значення критичного рівня національної безпеки України, спрацює резервний контур системи приведення у вищі ступені

бойової готовності підрозділів і частин сил оборони. Завчасно визначені сигнали підуть до частин і підрозділів сил оборони, переводячи їх у більш високі ступені бойової готовності.

Подальші дослідження доцільно присвятити розробці механізмів приведенню частин і підрозділів сил оборони у вищі ступені бойової готовності та алгоритмів дій частин і підрозділів сил оборони у разі отримання відповідних сигналів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Стратегія національної безпеки України [Електронний ресурс] : Указ Президента України від 26 трав. 2015 р. № 287 про рішення РНБО України від 6 травня 2015 року “Про Стратегію національної безпеки України” // Законодавство України. – URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/287/2015> (дата звернення 02.10.2018).

2. Устименко О. В. Удосконалення механізмів приведення у вищі ступені бойової готовності підрозділів і частин складових сил оборони / О. В. Устименко // Стан та перспективи реформування сектору безпеки і оборони України : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (24 листоп. 2017 р.) : у 2 т. – Київ : Нац. акад. прокуратури України, 2017. – Т. 1. – С. 425–427.

3. Устименко О. В. Мережа ситуаційних центрів сектору безпеки і оборони як єдиний організаційно-технічний комплекс, в умовах кризового реагування у сфері оборони / О. В. Устименко // Актуальні проблеми управління інформаційною безпекою держави : зб. тез наук. доп. наук.-практ. конф. (Київ, 30 берез. 2018 р.). – Київ : Нац. акад. СБУ, 2018. – С. 174–179.

4. Устименко О. В. Ситуаційні центри державних органів як складова механізму приведення у вищі ступені бойової готовності частин і підрозділів сил оборони / О. В. Устименко // Зб. наук. пр. НАДУ. – Київ : НАДУ, 2018. – Вип. 1. – С. 109–121.

5. Устименко О. В. Ситуаційні центри державних органів як складові системи державного кризового реагування у сфері оборони [Електронний ресурс] / О. В. Устименко // Службово-бойова діяльність Національної гвардії України: сучасний стан, проблеми та перспективи : зб. тез доп. наук.-практ. конф. (Київ, 29 берез. 2018 р.). – Харків : Нац. акад. НГУ, 2018. – С. 51–52. – Режим доступу: http://nangu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/04/Збірник-тез-2018_секція-5.pdf.

6. Воєнна доктрина України [Електронний ресурс] : Указ Президента України від 24 верес. 2015 р. № 555/2015 Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 2 вересня 2015 року “Про нову редакцію Воєнної доктрини України” // Офіційне інтернет-представництво Президента України. – URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/555/2015> (дата звернення 04.11.2018).

7. Устименко О. В. Моніторинг національної безпеки як складова механізму стратегічного планування / О. В. Устименко // Вісн. НАДУ. – 2016. – № 4. – С. 50–55.

8. Устименко О. В. Індикатори (показники) стану національної безпеки як результат моніторингу національної безпеки за певний проміжок часу / О. В. Устименко, В. І. Пеньковський // Наук.-інформ. вісн. Акад. нац. безпеки. – 2016. – № 1–2 (9–10). – С. 62–75.

REFERENCES

1. Strategy of National Security of Ukraine: Decree of the President of Ukraine dated 05/26/2015 № 287 On the decision of the National Security and Defense Council of Ukraine dated May 6, 2015 “On the Strategy of National Security of Ukraine” // Legislation of Ukraine, available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/287/2015> (Accessed 02 October 2018).

2. Ustymenko O. V. Improvement of the mechanisms for bringing the units and units of the components of the defense forces to higher levels of combat readiness., Status and prospects of reforming the security and defense sector of Ukraine: materials of the international scientific and practical conference (November 24, 2017): u 2 t. – Kiev: National Academy of Public Prosecutor of Ukraine, 2017. – B.1. pp. 425–427.

3. Ustymenko O. V. Merezha sytuatsiynykh tsestriv sektoru bezpeky i oborony yak yedynyy orhanizatsiyno-tekhnichnyy kompleks, v umovakh kryzovoho reahuvannya u sferi oborony / O. V. Ustymenko // Aktual'ni problemy upravlinnya informatsiynoyu bezpekoyu derzhavy : zb. tez nauk. dop. nauk.-prakt. konf. (Kyiv, 30 berez. 2018 r.). – Kyiv : Nats. akad. SBU, 2018. – P. 174–179.
4. Ustymenko O. V. Ustymenko O. V. Sytuatsiyni tsestry derzhavnykh orhaniv yak skladova mekhanizmu pryvedennya u vyshchi stupeni boyovoyi hotovnosti chastyn i pidrozdiliv syl oborony / O. V. Ustymenko // zb. nauk. pr. NADU. – Kyiv, 2018. – Vyp. 1. – P. 109–121.
5. Ustymenko O. V. Sytuatsiyni tsestry derzhavnykh orhaniv, yak skladovi systemy derzhavnoho kryzovoho reahuvannya u sferi oborony [Elektronnyy resurs] / O. V. Ustymenko // Sluzhbovo-boyova diyal'nist' Natsional'noyi hvardiyi Ukrayiny: suchasnyy stan, problemy ta perspektyvy : zb. tez dop. nauk.-prakt. konf. (Kyiv, 29 berez. 2018 r.). – Kharkiv : Nats. akad. NHU, 2018. – P. 51–52. – Rezhym dostupu: http://nangu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/04/Zbirnyk-tez-2018_sektsiya-5.pdf.
6. President of Ukraine (2015), Decree “On the decision of the Council of National Security and Defense of Ukraine dated September 2, 2015 “About the new edition of the Military Doctrine of Ukraine”, available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/555/2015> (Accessed 04 November 2018).
7. Ustymenko O. V. Monitoring of national security as a component of the mechanism of strategic planning // Visnyk NADU. 2016. vol. 4. pp. 50–55.
8. Ustymenko O. V., Pen'kovs'kyj V. I. Indicators state of national security as a result of monitoring of national security for some time // Scientific and Information Bulletin of the Academy of National Security. 2016. vol. 1-2 (9-10). pp. 62–75.

SUMMARY

Formulation of the problem. While the seizure of the Russian Federation of Crimea and the city of Sevastopol in 2014, the mechanisms for bringing higher levels of combat readiness to parts and units of the Armed Forces of Ukraine were incapacitated because the system of strategic defence guides was collapsed.

The National Security Strategy of Ukraine declares “the creation of the unified system of monitoring, analysis, forecasting and decision-making in the area of national defence and security in order to ensure effective coordination and functioning of the system of the situational centres across all of the agencies of the security and defence sector of Ukraine”. So the question arises, whether it is possible to include situational centres of the relevant state bodies of the security and defence sector in the system of bringing the units and parts of the forces of defence to higher levels of combat readiness?

Analysis of recent research and publications. Ways of solving certain problem issues related to the improvement of mechanisms for bringing higher units of combat readiness units and components of the forces of protection by the author of the issue during scientific and practical conferences. In his scientific achievements, the author substantiates the expediency of improving the system of bringing the units and parts of the defence forces into higher levels of combat readiness by constructing an additional, reserve, control circuit based on the system of situational centres of state agencies.

The purpose of the article is to develop a model of the backup system for bringing higher-level combat readiness units and parts of the Defence Force. The said system is proposed to create on the basis of situational centres of state agencies that are part of the security and defence sector.

Presentation of the main research material. Effective defence management should provide an appropriate mechanisms for bringing parts and units of Defence Forces into higher levels of combat readiness. Parts and subunits of the Armed Forces of Ukraine are brought into higher levels of combat readiness by certain signals, in accordance with the strategic plan of the usage of the Armed Forces of Ukraine.

However, based on the experience, during the seizure of the Russian Federation of Crimea and the city of Sevastopol in 2014, mechanisms for bringing higher-level combat readiness of parts and units of the Armed Forces of Ukraine were incapacitated. There were no clear signals and indications when the Russian military without any identification marks (“green men”) started the blockade of Ukrainian military units and objects on the peninsula, ships at the bases and seizure of the Simferopol airport, etc. Therefore, the mechanisms for bringing the parts and units of the Armed Forces of Ukraine and other components of the Defence Forces into higher levels of combat readiness have to be improved in order to prevent a similar situation in the future.

We have proposed a model of a reserve system for bringing higher levels of combat readiness of parts and units of the Defence Forces.

We propose a backup system for bringing units and parts of the Defence Forces at higher levels of combat readiness to create, based on situational centres of state agencies of the security and defence sector.

The results of the monitoring, which are calculated in situational centres of state agencies, are transferred to the Main Situation Centre of Ukraine. If according to the monitoring results the numerical value of the indicator will indicate the achievement of the critical level of Ukraine's national security, then the signals from the situational centres will be promptly received not only to the National Security and Defence Council of Ukraine and the leadership of the state, but also to the units of the Defence Forces, activating the mechanisms of bringing in higher levels of combat readiness.

Conclusion and perspectives of further research. Violations of the mechanisms of functioning of the regular system of bringing the units and parts of the Defence Forces to higher levels of combat readiness are possible for various reasons, including: a political crisis that could lead to a collapse of the state administration system; destructive influence on the system of military management by the forces of defence, etc. In such a situation, in case of reaching the critical level of Ukraine's national security, a reserve contour of the system of bringing the units of the defence forces into higher levels of combat readiness, which is proposed to create a base of situational centres of the relevant state bodies of the security and defence sector, will be used.

In the future work it is planned to investigate the effectiveness of the proposed reserve system of bringing in higher levels of combat readiness, etc.